

קונטרס

שמחו בה'

~ אסור לדבר בשעת התפילה וקריאת התורה ~

*הלכות *שיחות *וסיפורים

ב"ה ויוצא לאור עולם עוד קונטרס, וזה מאמר שכתבתי בחסדי ה', ויהא רעוא מלפניו ית' שיתקבלו הדברים כדבעי, ויש בזה תועלת גדולה בפרט עכשיו לפני הראש השנה וכלל החגים הקדושים הבאים לקראתינו לשלום להתחדש לקבל על עצמינו בכח השי"ת עוד קבלה טובה שלא לדבר כלל בשעת התפילה וקריאת התורה, ובזה יתקבלו תפילתינו ותפילת כל ישראל לטובה ולברכה, וכדברי כ"ק מרן אדמו"ר הק' זיע"א מלעלוב, אם החרש תחרישי בעת הזאת רוח והלצה יעמוד ליהודים.

ונזכה לקבל מה' כל הטוב שרוצה ליתן לנו, שנהיה ראויים להיכנס בהיכל המלך, חזקו ונתחזקה.

ימי 'יא אלול' יומא דהילולא דרבינו שלום יוסף ורבינו אברהם יעקב מסאדיגורא ומרן הבית יוסף סיים את חיבורו בית יוסף על הטור. ויב' אלול' יומא דהילולא רבינו הבן איש חי זיע"א ארץ ישראל, התשע"ט.

.....

בימינו חלה ב"ה התעוררות גדולה מאוד בנושא הזהירות והזכות לשמור על הדיבור בעת התפילה בציבור, ועל גבי דפים מועטים אלו אכתוב קצת על הלכות בתי כנסת וחומרת קדושתם, וגודל הזכות האדירה לשמור על קדושת בתי הכנסת, ובעיקר בנושא השתיקה בעת התפילה וקריאת התורה.

א] הנה יש חילוק פשוט בין בתי כנסת על תנאי ובתי כנסת שלא נעשו בהם תנאי, התנאי הוא שהמקום יוכל לשמש לעוד דברים, ובתנאי זה מקימים את המקום להיות בית כנסת, כי לדוגמא אצל החסידים שנהוג להתאסף בבתי כנסת ל'טיש' עריכת שולחן בלילי שבתות וכדו' עם צדיק המעורר בדברי תורה וכדו', או אפי' אם רוצים לערוך במקום שמחות, כקידושים ובריתות וכדו', מוכרחים לעשותם עם תנאי שהמקום נבנה על דעת כך שיהיו בו עוד שימושים, וע"י התנאי הנ"ל אינו נחשב

למשתמשים לעון וחוסר כבוד חלילה למקום הקדוש. כמובן שיש בזה המון פרטי דינים וחלוקות בפוסקים ופשוט שגם בבית הכנסת שנבנה עם תנאי הרי שאסור להתנהג בו בקלות ראש וכדו' וכמובא באריכות בשו"ע סימן קנ"א.

ב] חומרת הדיבור בבתי כנסת גדולה היא מאוד, ויש המדברים ומעוררים בחומרת הדיבור בבית כנסת לכשעצמו אף שלא בשעת התפילה וקריאת התורה, אך צריכים לדעת שבבתי כנסת על תנאי כנ"ל שעורכים בו עוד אירועים חוץ מתפילה ושיעורים, הרי שהאיסור בו הוא לא מדינא, וכמובן שראוי להחמיר, ועל כגון דא נאמר ומכבדי אכבד, אך בנוגע לדיבור בתפילה הרי שהלכה פסוקה היא שחמורה היא השיחה בשעת התפילה מאוד, וזה איסור גמור, ועל עבירה זו נאמר באופן חד פעמי מכל השולחן ערוך את הלשון הנוראה גוערין בו, היינו אם הינך רואה מישהו מדבר, עליך לגעור בו, והמדבר גדול עונו מנשוא! לשון זו לא נאמרה כלפי שום איסור הנכתב בשולחן ערוך, ולא ישיח שיחת חולין בשעה ששליח הציבור חוזר התפילה. ואם שח – גדול עונו מנשוא "וגוערין בו. ומוסיף הערוך השולחן: ואף בדברי תורה אסור לדבר, דזמן תורה לחוד וזמן תפילה לחוד". רק על דיבור בעת התפילה.

ג] וכל כך חמור הענין הזה שהאדם המדבר צריך לדעת שנכנס הוא בסכנת נפשות ממש, כי המדבר בעת התפילה מראה זלזול בתפילה, ומכיון שכך נפסק שאסור לדבר, והוא כן מדבר, הרי שהוא עובר על רצון ה' בעת התפילה בדיני התפילה עצמם, ואז מעמיד בספק גדול את כל קבלת תפילותיו, והרי אין לנו על מי להיסמך אלא על אבינו שבשמים, ומה נעשה אם לא יקובלו תפילותינו לרצון הרי אין לנו מלך אלא אתה, ה' השופט כל הארץ, רק הוא נותן חיים פרנסה ובנים וכל המצטרך משרוך נעל ועד נפש ועד נשמה... איך יצפה האדם לאיזהו שהיא הצלחה בגשמיות אם הוא מדבר בתפילה, ואיך יצפה לאיזו שהיא הצלחה והתקדמות רוחנית מה' אם הוא מדבר בעת התפילה, שהיא שעת קבלת השפע,

ד] ועיין בספרי ה'גנים' למורינו הרב שלום ארוש שליט"א המבאר בשם רבינו הקדוש רבי נחמן מברסלב זיע"א, שהתפילה היא כתפירת שקים לקבלת השפע, אך לפי"ז מי שמדבר בעת התפילה עושה חורים בשק, ולא מבין אח"כ היכן נעלם השפע שלו הרי הוא ביקש והוא התחנן ממש, אבל צריחך הוא לזכור שכל השפע מגיע מהתפילה, ובתפילה הוא עשה חורים בשק, והשפע נעלם, ה' הוא טוב ה' הוא רחמן אבל מוכרחים לקבל את ההוראות שהוא תיקן לטובתינו, אנו לא יודעים מה פועל כל דבר, וצדיקים גילו לנו שהדיבור בתפילה אע"פ שאינו נראה כעובר על עיקרי הדת הרי הוא מהמחריבים היותר גדולים שקיימים.

ה] ובזה הנני חייב לספר סיפור השגור על לשונינו מכ"ק האדמו"ר הקדוש רבי שמעון נתן נטע מלעלוב זצ"ל שנסתלק ביום הכיפורים שנת תש"ע, שהוא הגבר אשר הרעיש עולם ומלאו על הדיבור בתפילה, והרבה מהשלטים והפרסום והאירגונים והמודעות בנושא באו בזכותו מאחורי הקלעים, כי הוא ז"ל היה סובר שזה המזיק הגדול ביותר ששייך, ופעם אחת נפגש עם כ"ק האדמו"ר מויזניץ הרה"ק רבי משה יהושע הגר זיע"א ובאותה תקופה הרעיש האדמו"ר מויזניץ הרבה על ענין המחלה הנוראה, שגם פגעה בחסידיו ובקהילתו בצורה מאוד קשה, וליבו נקרע לראות יתומים ואלמנות וכו' ותעל צעקתם, או אז פנה אל מו"ר האדמו"ר זצ"ל מלעלוב ואמר לו מחותני הקדוש הרי אני יודע שכוחכם גדול מאוד בשמים ודברים מתקבלים למעלה עשו איפה משהו לביטול רוע הגזירה

הנוראה, ענה ואמר האדמו"ר בצניעותו הנפלאה, בדיבורו השקט והעדין, אצלינו משתדלים לא לדבר בתפילה!.. והדברים מדברים בעד עצמם.

[ו] אני הכותב הייתי נוכח בעת עריכת שולחנו הטהור במוצאי שמחת תורה שנת תשס"ט, האחרון לימי חייו בעלמא הדין, עורר בדברות קודשו בהתלהבות נוראה על ענין איסור שלא לדבר בבית כנסת בשעת התפילה ובקריאת התורה, ואמר, שהוא ממנה את הגבאי לגעור ואפילו להוציא מבית הכנסת את מי שידבר בתפילה¹, והעיקר שהבטיח אז שמי שלא ידבר בתפילה בבית הכנסת הרי הוא מבטיחו שיהיה לו כל מילי דמיטב, מה שהוא צריך יהיה לו. ושוב אני זוכר שפעם ראה שני אנשים חשובים מאוד בקהילתו שעשו סימנים אחד לשני, כאומרים איזה דבר, והיה זה ממש כשהתחילו להתפלל, מיד רץ כחץ מקשת ונעמד ביניהם כחומה בצורה, ואפילו שהיה איש צנוע ועניו מאוד, ולא היה מעיר לאדם מעולם על שום ענין כמעט, אך בנושא הזה יצא מכליו ממש, והסיבה הפשוטה שהסביר לכל היא, שהדבר הזה מביא מחלות וצרות גדולות, ואיך הוא יכול להתחשב במישהו בשעה שהוא מביא על עצמו ועל אחרים צרות צרורות ממש, כך היתה דעתו, וא"כ מה לי שדמו של המדבר עדיף מדמו של החולה והמסכן.

[ז] ואף כי לאחר מותו הודיע עוזו וגבורתו, שיש העולים על קברו שבהר הזיתים ומבטיחים בפה מלא על שתיקה יפה בעת התפילה, [-נוסח זה היה רשום על ארון הקודש בגדול ואמר שזה ר"ת "שיבה" כי מי שלא ידבר -יחיה לאורך ימים -] ורואים נסים וישועות מעל הטבע ממש.

[ח] והדבר מובן, כי דווקא לא לדבר בעת התפילה יש נסיון מאוד קשה, וזה ממש הקרבה של היצר הרע וטבע האדם, שבדיוק רוצה להגיד משהו, ואי אפשר לדחות את זה, והרי הוא רק רוצה לומר משפט אחד שאחר כך כבר לא יהיה לענין וכדו', וע"י שהוא מתאפק ומקיים תנו כבוד לאלוקי ישראל הרי הוא ממתיק מעל עצמו את כל הדברים שהוא היה אמור לקבל חלילה מצד מעשיו, כי כשם שהוא התעלה מעל הטבע כך בדינו ובמשפטו דנים אותו למעלה משורת הדין ומרחמים עליו ביותר.

[ט] טעות גדולה טועים אנשים החושבים שאפשר לדבר בשעת קריאת התורה ובפרט בין גברא לגברא, והשו"ע פוסק שאסור לדבר בין גברא לגברא, וכך פוסקים רוב פוסקי ההלכה,² וכדאיתא בשו"ע: **כִּיִּן שֶׁהִתְחִיל הַקּוֹרֵא לְקִרְוֹת בְּסֹפֶר תּוֹרָה, אָסוּר לְסַפֵּר אֶפְלוּ בְּדַבְרֵי תּוֹרָה, אֶפְלוּ בֵּין גְּבָרָא לְגְבָרָא, וְאֶפְלוּ אִם הַשְּׁלִים הוּא הַפְּרָשָׁה.**³ ועדיף לעשות כמה שפחות מי שברך, ועוד מיני התעכבויות המצויים בין גברא לגברא, העיקר שלא ידברו הציבור ויכשלו בעוון זה, עד שלפעמים צריך להשתיק את הקהל כדי לשמוע את דברי הבעל קורא, ועוד נגררים לגמור כמה משפטים אחרונים.. שהרי קשה לעצור באמצע שיחה נאה, וחבל חבל, ולא שוה כל הענינים הנפלאים לכשעצמם אם בגללם חלילה נגרמה שיחה בבית כנסת בעת התפילה.

¹ ובמשנה ברורה: כתב בא"ר בשם הכל בו, אוי להאנשים שמיחים בעת התפלה כי ראינו כמה בהכ"נ נחרבו בשביל עון זה ויש למנות אנשים ידועים להשגיח ע"ז:

² ובבאר היטיב מביא: ובש"ה כתב אם אסור לספר אפילו בין גברא לגברא אף שהספר סגור א"כ מה יענו ליום הדין הגדול והנורא אותן שמספרין בשעת הקריאה אוי להם ולנפשותם. והזוהר האריך מאוד בעונשם ע"ש. עכ"ה"ק.

³ ובבאר היטיב כתב: אפילו להורות לאדם ששואל לפי שעה או לפרוש מדבר איסור עיין ברי"ף ובמ"א. ובד"מ הביא להורות לשואל או לפרוש מדבר איסור ש"ד ע"ש: עכ"ה"ק. {ראה גם ראה עד כמה חמור הדבר ועל מה חולקים הפוסקים שאפילו לפי שעה לפרוש מדבר איסור אוסרים.} ולגופו של ענין - כמובן שתמיד יכול לרמז שיצאו איתו החוצה ויורה להם ההלכה.}}

[י] מה שכתבנו פה בחומרת האיסור הברור שלא לדבר בעת התפילה אין הכוונה רק על קטעים בתפילה שבהם אסור להפסיק, ולדוגמא בין 'ברוך שאמר' ל'שתבח' שבהם אסור להפסיק בדיבור גם כשאדם מפלל ביחיד, כי כשאדם מתפלל בציבור אסור לדבר מהרגע שמתחיל המנין ועד לסימו.

[יא] וצריך אדם להרגיל את עצמו שאף אם רוצה לומר דבר פעוט ואפילו אם זה דבר נצרך מאוד כל זמן שאינו פיקוח נפש אזי שלא יתעצל וייצא החוצה וידבר מה שצריך, כי ממש חבל שבשביל עצלותו יעשה מעשה כזה, וכשאדם מתרגל לזה הרי שהרגל נעשה טבע שלא לדבר בתפילה מהשניה שמתחילים עד שמסימים, ואם מישהו רוצה לדבר עימו דחוף מסמן לו לצאת אחריו ושם ידבר כמה שרוצה, העיקר לא בפנים!.

[יב] גם אם אדם קשה לו להתפלל הכל עם הציבור, וקשה לו התפילה באריכות, עדיף שיצא החוצה וידבר מאשר שידבר בפנים חלילה.

[ג] ולסיום אצטט⁴ את דברי קודשו של כ"ק הרה"ק מטאהש זיע"א שדיבר בבית מדרשו בשנת תשמ"ו: "שידעו ויזכרו שכל אלה מהמדברים בשעת התפילה אין לי שום שייכות עמם! הם ... הם מיורדי גיהנום רח"ל, מי יודע מי יודע אם יהיה להם תיקון, הם מגרשים את השכינה מבית המקדש מעט זה ממש חורבן בית המקדש אוי ווי עליהם.. אין דבר העומד בפני התשובה. אפשר לעשות תשובה. זה לא חומרא זה לא הגזמות מה שאמרת, אלו דברי רבותינו חז"ל הק' והאר"י הק' ורב ייבא ועוד ועוד וכו".

⁴ עם השמטות קצרות מחמת חריפות הדברים.